

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE
esitatud 7. aprillil 2016¹

Kohtuasi C-149/15

Sabrina Wathelet
versus
Garage Bietheres & Fils SPRL

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Cour d'appel de Liège (Liège'i apellatsioonikohus, Belgia))

Eelotsusetaotlus — Tarbijakaitse — Direktiiv 1999/44/EÜ — Tarbekaupade müük ja garantii — Artikli 1 lõike 2 punkt c — Mõiste „müüja“ — Niisuguse ettevõtja vastutus, kes tegutseb vahendajana mittekutselise müüja eest

I. Sissejuhatus

1. Ei ole mingit kahtlust, et tarbijal, kes ostab tarbekauba eraisikult, ei ole Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. mai 1999. aasta direktiivis 1999/44/EÜ tarbekaupade müügi ja nendega seotud garantiide teatavate aspektide kohta² ette nähtud kaitset. Kas see on nii aga ka siis, kui müügis osaleb eraisiku nimel ja arvel tegutsev ettevõtja, kes esineb tarbija suhtes müüjana? Selline on küsimus, mis käesolevas kohtuasjas kerkib.
2. Cour d'appel de Liège (Liège'i apellatsioonikohus, Belgia) esitas oma eelotsusetaotluse vaidluse raames, mille pooled on tarbija ja ettevõtja ning mis puudutab kasutatud auto müüki. Põhiline küsimus on niisugune, et kas auto mittekutselise omaniku eest vahendajana tegutsev ettevõtja vastutab tarbija ees auto lepingule mittevastavuse eest.
3. Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib selles kontekstis Euroopa Kohtult sisuliselt, kas direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punktis c kasutatud mõiste „müüja“ hõlmab niisugust ettevõtjat nagu põhikohtuasjas vastustaja apellatsioonimenetluses, kes osaleb müügitehingus vahendajana eraisiku eest, ehkki õigusnormis ei ole seda juhtumit nimetatud.
4. Euroopa Kohtul palutakse käesolevas kohtuasjas seega selgitada mõiste „müüja“ ulatust direktiivi 1999/44 tähenduses ja seega selle direktiivi kohaldamisala.
5. Esitan järgnevas analüüsis esmalt üldist laadi kaalutlused mõiste „vahendaja“ teemal ja direktiivis 1999/44 kasutatud mõiste „müüja“ tõlgendamise meetodi kohta. Seejärel käsitlen nii selle direktiivi artikli 1 lõike 2 punkti c sõnastusest kui ka selle sätte eesmärgist lähtudes mõiste „müüja“ kohaldamisala selle direktiivi tähenduses, et vastata eelotsuse küsimusele. Lõpuks käsitlen siseriikliku kohtu hinnangu ja vahendaja tasu küsimusi.

¹ — Algkeel: prantsuse.

² — EÜT L 171, lk 12; ELT eriväljaanne 15/04, lk 223.

II. Õiguslik raamistik

A. Direktiiv 1999/44

6. Direktiivi 1999/44 põhjenduses 1 on viidatud EÜ asutamislepingu artiklile 153 (nüüd ELTL artikkel 169), milles on muu hulgas sätestatud:

„Tarbijate huvide edendamiseks ja kõrgetasemelise tarbijakaitse tagamiseks aitab [liit] kaitsta tarbijate [...] majanduslikke huve, samuti edendada nende õigust teavitamisele [...] oma huvide kaitseks“.³

7. Direktiivi 1999/44 põhjendustes 5 ja 6 on täpsustatud:

„(5) tarbijaõiguse miinimumnormidest koosnevad ühiseeskirjad, mis kehtivad olenemata sellest, millisest ühenduse osast kaup ostetakse, suurendab tarbijate usaldust ning võimaldab tarbijatel saada siseturust maksimaalset kasu;

(6) tarbijate põhilised raskused ning müüjatega ettetulevate vaidluste peamised põhjused tulenevad sellest, et kaup ei vasta lepingule; seepärast on asjakohane ühtlustada tarbekaupade müüki reguleerivad siseriiklikud õigusaktid, ilma et see mõjutaks lepingulist ja lepinguvälist vastutust käsitlevate siseriiklike õigusaktide sätteid ja põhimõtteid.“

8. Müüja vastutuse kohta on selle direktiivi põhjenduses 9 märgitud:

„(9) kauba lepingule vastavuse eest peaks tarbija ees vahetult vastutama müüja; see on liikmesriikide õiguskordades kirjapandud tavapärane lahendus; müüjal peaks sellest hoolimata olema siseriiklike õigusaktidega ette nähtud võimalus nõuda parandusmeetmete võtmist tootjalt, samas lepinguahelas osalevalt eelmiselt müüjalt või mõnelt muult vahendajalt, kui ta ei ole loobunud kõnealusest õigusest; käesolev direktiiv ei mõjuta lepinguvabaduse põhimõtet müüja, tootja, eelmise müüja või ükskõik millise muu vahendaja vahel; eeskirjad, mis reguleerivad, kellelt ja kuidas võib müüja nõuda selliste parandusmeetmete võtmist, tuleb kindlaks määrata siseriiklike õigusaktide alusel.“

9. Selle direktiivi artikli 1 lõike 1 kohaselt on selle direktiivi eesmärk järgmine:

„[...] ühtlustada liikmesriikide õigus- ja haldusnormid, mis käsitlevad tarbekaupade müügi ja nendega seotud garantiide teatavaid aspekte, et tagada tarbijakaitse ühtlane minimaalne tase siseturul.“

10. Selleks on direktiiviga 1999/44 müüjatele kehtestatud teatavad kohustused tarbijate suhtes, eelkõige selle artikli 2 lõikega 1 kohustus anda tarbijale üle müügilepingule vastav kaup ning selle artikli 3 lõikega 1 kohustus vastutada tarbija ees kõigi lepingule mittevastavuste eest, mis esinevad kauba üleandmise ajal.

11. Direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punktis c on määratletud mõiste „müüja“ selle direktiivi tähenduses:

„müüja – füüsiline või juriidiline isik, kes müüb tarbekaupa lepingu alusel ja oma majandus- või kutsetegevuse käigus.“

3 — EÜ asutamislepingu 1997. aasta konsolideeritud redaktsioon (EÜT C 340, lk 173).

12. Selle direktiivi artikkel 4 „Õigus hüvitusele“ sätestab:

„Kui lõppmüüjale tekib tarbija ees vastutus tootja, sama lepinguahela eelmise müüja või mõne muu vahendaja tegevusest või tegevusetusest tuleneva lepingule mittevastavuse tõttu, on lõppmüüjal õigus nõuda parandusmeetmeid isikult või isikutelt, kellel on vastutus lepinguahelas. Vastutav isik või vastutavad isikud, kellelt müüja võib parandusmeetmeid nõuda, ning asjaomased meetmed ja nende kasutamise kord määratakse kindlaks siseriiklike õigusaktide alusel.“

13. Vastavalt direktiivi 1999/44 artikli 1 lõikele 1 näeb see direktiiv ette ainult tarbijakaitset käsitlevate siseriiklike õigusnormide minimaalse ühtlustamise.⁴ Selles küsimuses on selle direktiivi artikli 8 „Siseriiklikud õigusaktid ja minimaalne kaitse“ lõikes 1 täpsustatud:

„Käesolevast direktiivist tulenevaid õigusi kasutatakse, ilma et see piiraks muude õiguste kohaldamist, mida tarbija võib kasutada lepingulist või lepinguvälist vastutust reguleerivate siseriiklike eeskirjade alusel.“

B. Belgia õigus

14. Mõiste „müüja“ niisugusena, nagu see on määratletud direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punktis c, võeti Belgia õigusesse üle sõnasõnalt Belgia tsiviilseadustiku (code civil) artikli 1649*bis* § 2 punktiga 2.

III. Asjaolud ja põhikohtuasi

15. S. Wathelet ostis 24. aprillil 2012 kasutatud auto ühest remonditöökojast, nimelt osaühingult Garage Bietheres & Fils SPRL (edaspidi „töökoda Bietheres“) hinnaga 4000 eurot.

16. S. Wathelet andis 4000 euro suuruse summa töökojale Bietheres üle. Ta ei saanud aga ei makset tõendavat dokumenti ega müügiarvet.

17. Töökoda Bietheres lasi teha sõidukile oma kulul tehnoülevaatuse ja saatis pädevale Belgia ametiasutusele registrisse kandmise taotluse. Selle registrisse kandmise tasu maksis S. Wathelet.

18. Mõni kuu hiljem, 2012. aasta juulis läks sõiduk rikki. See toimetati remondiks töökotta Bietheres. Töökoda tuvastas mootori rikke.

19. S. Wathelet palus ühes töökojale Bietheres saadetud kirjas, mis kandis 13. novembri 2012. aasta kuupäeva, et sõiduk talle tagastataks, nõudes muu hulgas ka müügiarvet.

20. S. Wathelet läks 17. novembril 2012 töökotta Bietheres sõidukile järele. Tema palvet ei rahuldatud, sest ta ei nõustunud alla kirjutama remondiarvele summas 2000 eurot, mis kandis 17. novembri 2012. aasta kuupäeva. S. Wathelet' sõnul saigi ta just siis teada, et töökoda Bietheres ei ole sõiduki müüja, vaid oli tegelikult ainult tegutsenud vahendajana ühe eraisiku nimel.⁵

4 — Komisjon tegi oma 8. oktoobri 2008. aasta ettepanekus võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/83/EL tarbija õiguste kohta (KOM(2008) 614 (lõplik)) ettepaneku asendada neli direktiivi, nende hulgas direktiiv 1999/44, „ühtse horisontaalse õigusliku vahendiga“, mis põhineb tarbijakaitse täielikul ühtlustamisel. Nõukogu lükkas selle lähenemise siiski tagasi. 25. oktoobri 2011. aasta direktiivi 2011/83 lõplik redaktsioon (ELT L 304, lk 64) sisaldab ainult ühte direktiivi 1999/44 muudatust (uus artikkel 8a), millega liikmesriike kohustatakse juhul, kui nad kehtestavad tarbijakaitse alal rangemaid õigusnorme kui direktiivi 1999/44 artikli 5 lõigetes 1-3 ja artikli 7 lõikes 1 ette nähtud õigusnormid, sellest komisjonile teatama.

5 — Eelotsusetaotlusest ilmneb, et sõiduki omanik ei saanud endale kogu müügihinda, vaid töökoda Bietheres pidas sellest kinni 800 eurot remonditööde eest, mis tehti, et see sõiduk müüki panna.

21. Töökoda Bietheres väitis S. Wathelet'le saadetud kirjas, mis kandis 17. novembri 2012. aasta kuupäeva, et S. Wathelet' ostetud sõiduk oli pandud komisjonimüüki ning et ta oli kohe alguses S. Wathelet'le öelnud, et see ei kuulu mitte töökojale Bietheres, vaid ühele eraisikule. Töökoja Bietheres sõnul valitseb juhul, kui üks eraisik ostab teiselt kasutatud sõiduki, alati oht, et mootor läheb rikki. Seepärast keeldus töökoda Bietheres endiselt S. Wathelet'le sõiduki tagastamisest seni, kuni 2000-eurone remondiarve ei ole täielikult tasutud. Töökoda Bietheres lisas oma kirjale kviitungi 4000 eurole, millele oli käsitsi kirjutatud mittekutselise omaniku ja ostja S. Wathelet' ees- ja perekonnanimed. Sellel dokumendil on ainult mittekutselise omaniku allkiri.

22. Töökoda Bietheres esitas 13. detsembril 2012 tribunal de première instance de Verviers'le (Verviers' esimese astme kohus) S. Wathelet' vastu hagi, nõudes muu hulgas 17. novembri 2012. aasta 2000 euro suuruse remondiarve tasumist koos intressiga. Töökoda Bietheres väitis, et S. Wathelet' ostetud sõiduk kuulus ühele tema klientidest ja et see müük oli müük ühelt eraisikult teisele.

23. S. Wathelet vaidles töökoja Bietheres nõudele vastu ja esitas vastuhagi, nõudes Belgia tsiviilseadustiku alusel müügitehingu tühistamist ja 4000 euro suuruse summa tagastamist koos intressiga. S. Wathelet nõudis ka 2 147,46 euro suurust kahjuhüvitist. Ta väitis, et sõiduki müügitehing toimus tema ja töökoja Bietheres vahel ning et tema ei võinud teada, et viimane ei olegi müüja.

24. Tribunal de première instance de Verviers (Verviers' esimese astme kohus) otsustas, et töökoja Bietheres hagi on osaliselt põhjendatud, ning mõistis S. Wathelet'lt tema kasuks välja 2000 eurot koos intressiga. Lisaks leidis tribunal de première instance de Verviers (Verviers' esimese astme kohus), et S. Wathelet' vastuhagi on põhjendamatu.

25. S. Wathelet esitas eelotsusetaotluse esitanud kohtule, st cour d'appel de Liège'ile (Liège'i apellatsioonikohus) apellatsioonkaebuse samade nõuetega nagu esimeses kohtuastmes ja nõudis lisaks, et sõiduk talle viivitamatult tagastataks.

26. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et on kaalukaid, täpseid ja ühtelangevaid eeldusi, et S. Wathelet'd ei olnud müügilepingu sõlmimise ajal sellest teavitatud, et tegemist on eraisikute vahelise müügitehinguga. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab tõendatuks, et S. Wathelet ei olnud sõiduki omanikku kunagi näinud ning et töökoda tegutses müügi puhul vahendajana, ilma et omanik oleks talle selle eest tasu maksnud.

IV. Eelotsuse küsimus ja menetlus Euroopa Kohtus

27. Eelotsusetaotluse esitanud kohus otsustas kohtuasjas menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas tarbekauba „müüja” mõistet, mida käsitletakse Belgia tsiviilseadustiku artiklis 1649*bis*, mis lisati sinna [1. septembri 1994. aasta] seadusega „Seadus tarbijakaitse kohta tarbekaupade müügi korral”, millega võeti Belgia õigusse üle [direktiiv 1999/44 tarbekaupade müügi ja nendega seotud garantiide teatavate aspektide kohta], tuleb tõlgendada nii, et see ei hõlma mitte ainult ettevõtjat, kes annab müüjana tarbijale üle omandiõiguse tarbekaubale, vaid ka ettevõtjat, kes vahendab mittekutselist müüjat, olenemata sellest, kas ta saab oma osalemise eest tasu või mitte, ja olenemata sellest, kas ta on potentsiaalsele ostjale teatanud, et müüja on eraisik, või mitte?“

28. Kirjalikke seisukohti esitasid Belgia, Saksamaa ja Austria valitsus ning Euroopa Komisjon. Kohtuistungit suuliste seisukohtade ärakuulamiseks ei toimunud.

V. Õiguslik analüüs

A. Sissejuhatavad märkused

1. Mõiste „vahendaja“

29. Sissejuhatuseks näib mulle oluline teha mõned märkused mõiste „vahendaja“ kohta, mis hõlmab tervet hulka olukordi, mille õiguslikud tagajärjed võivad olla erinevad ja mille puhul võib liikmesriikide vahel olla erinevusi,⁶ sest liikmesriikide lepinguõigust on Euroopa Liidu tasandil ühtlustatud ainult väga piiratud määral.⁷

30. Eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole täpsustanud, mis tähenduses ta terminit „vahendaja“ eelotsusetaotluses kasutab.

31. Direktiiv 1999/44 ei sisalda seevastu mingit selle põhjenduses 9 ja artiklis 4 kasutatud termini „vahendaja“ määratlust ning ei direktiivi sätetes ega ettevalmistavates materjalides ei ole näidatud, missuguses tähenduses on seda terminit selles direktiivis kasutatud. Ka Euroopa Kohtul ei ole olnud võimalust arutada seda küsimust ega üldisemalt vahendaja rolli ja vastutust tarbijakaitse valdkonnas.

32. Termin „vahendaja“ esineb siiski teisteski tarbijakaitsealastes direktiivides. Mitmes neist on toodud selle termini sõnaselge määratlus, mille kohaselt on tegemist iga isikuga, kes tegutseb teise isiku nimel või arvel.⁸ See määratlus hõlmab samal ajal ettevõtjat, kes tegutseb omaenda nimel ja keda peetakse siseriikliku lepinguõiguse kohaselt tavaliselt seotuks lepinguga,⁹ ja ettevõtjat, kes tegutseb teise isiku nimel ja keda seevastu ei peeta tavaliselt lepinguosaliseks.¹⁰

33. Eelotsusetaotlusest ilmneb, et kõnesoleva sõiduki omanik kinnitas, et sõiduk kuulub talle, et tegemist on „müügiga ühelt eraisikult teisele ning et töökoda oli ainult vahendaja“. Ka on eelotsusetaotluses märgitud, et makstud müügihind kanti üle sõiduki omanikule.¹¹

34. Ma julgen sellest järeldada, et käsitletaval juhul osales vahendaja töökoda Bietheres müügitehingus sõiduki omaniku nimel ja arvel.

35. Ma tuginen järgnevas analüüsis niisiis mõiste „vahendaja“ määratlusele, mis hõlmab iga ettevõtjat, kes osaleb tarbekauba müügi raames müügitehingus, suheldes tarbijaga müüdava vara mittekutselise omaniku nimel ja arvel.¹²

6 — Vt „Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law, Draft Common Frame of Reference (DCFR)“ - dokument, mille koostasid komisjoni ülesandel Euroopa tsiviilseadustiku alaste uuringute töörühm ja *acquis communautaire*'i töörühm, 2009, II raamat, 6. peatükk „Esindamine“.

7 — Vt siiski komisjoni 11. oktoobri 2011. aasta ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa ühise müügiõiguse kohta (KOM(2011) 635 (lõplik)), milles on piiriüleste lepingute puhul seatud eesmärgiks töötada välja „iseseisvad ja ühtsed lepinguõiguse normid (sealhulgas tarbijakaitset käsitlevad sätted), Euroopa ühine müügiõigus, mida tuleb käsitleda teise lepinguõiguse süsteemina iga liikmesriigi siseriikliku õiguse kohaselt“ (ettepaneku punkti 1 lk 4), kui lepinguosalisel nii kokku lepivad.

8 — Vt eelkõige nõukogu 20. detsembri 1985. aasta direktiivi 85/577/EMÜ tarbija kaitsmise kohta väljaspool äriruume sõlmitud lepingute korral (EÜT L 372, lk 31; ELT eriväljaanne 15/01, lk 262) (tunnistatud kehtetuks direktiiviga 2011/83) artikkel 2 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. jaanuari 2009. aasta direktiivi 2008/122/EÜ tarbijate kaitse kohta seoses osajalise kasutamise õiguse, pikaajalise puhkusetoote, edasimüügi ja vahetuslepingute teatavate aspektidega (ELT L 33, lk 10) artikli 2 lõike 1 punkt e. Vt ka komisjoni 8. oktoobri 2008. aasta ettepaneku (käesoleva ettepaneku 4. joonealune märkus) eespool viidatud direktiivi 2011/83 vastuvõtmiseks artikli 2 punkt 2.

9 — Vt „Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law, Draft Common Frame of Reference (DCFR)“, *op. cit.*, II raamat, 6. peatükk, punkti II-6:106 „Representative acting in own name“ märkus I.1.

10 — *Ibidem*, punkt II-6:105 „When representative's act affects principal's legal position“.

11 — Vt käesoleva ettepaneku 5. joonealune märkus.

12 — St määratlusele, mis on kitsam kui määratlus, mida on kasutatud käesoleva ettepaneku 8. joonealuses märkuses viidatud liidu õigusaktides.

36. Et vastupidist teavet ei ole, julgen ka oletada, et sõiduki omanik lubas töökojal Bietheres selle maha müüa. Seega puudutab minu analüüs üksnes olukorda, mil vahendaja tegutseb vastava loaga.

2. Eelotsuse küsimuse ese

37. Eelotsusetaotluse esitanud kohus palub oma eelotsusetaotluses Euroopa Kohtul tõlgendada mõistet „müüja“, mida on kasutatud Belgia tsiviilseadustiku artiklis 1649*bis*, mis lisati 1. septembri 1994. aasta seadusega, et võtta Belgia õigusesse üle direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punkt c.

38. Kõigepealt tuleb märkida, et Euroopa Kohus on juhul, kui tema poole pöörduakse ELTL artikli 267 alusel, pädev tegema otsust aluslepingute tõlgendamise ning liidu institutsioonide vastu võetud õigusaktide kehtivuse ja tõlgendamise küsimuses. Euroopa Kohtu pädevus on piiratud nii, et ta on pädev kontrollima üksnes liidu õigusnorme. Siseriiklike sätete ulatust ja viisi, kuidas neid tuleb kohaldada, peab hindama siseriiklik kohus.¹³

39. Seega tuleb eelotsuse küsimust mõista nii, et sellega püütakse selgitada välja, kas mõistet „müüja“ direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punkti c tähenduses tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab eraisiku nimel ja arvel tegutsevat ettevõtjat, ükskõik kas ta saab oma osalemise eest tasu või mitte ja ükskõik kas ta informeeris tarbijat või mitte sellest, et müüja on eraisik.

3. Tõlgendamismeetod

40. Enne, kui ma hakkan käsitlema mõiste „müüja“ tõlgendust direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punkti c tähenduses, esitan üldist laadi kaalutlused, mis tunduvad mulle seejuures vajalikud.

41. Esiteks tuleneb väljakujunenud kohtupraktika kohaselt nii liidu õiguse ühetaolise kohaldamise nõudest kui ka võrdse kohtlemise põhimõttega seonduvatest nõuetest, et sellise liidu õigusnormi sõnastust, milles ei ole õigusnormi tähenduse ja ulatuse kindlaksmääramiseks sõnaselgelt viidatud liikmesriikide õigusele, tuleb tavaliselt kogu liidus tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt ning seejuures tuleb arvesse võtta sätte konteksti ja asjaomase õigusakti eesmärki.¹⁴

42. Et direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punktis c kasutatud mõiste „müüja“ määratluses ei ole viidatud liikmesriikide õigusele, tuleb seda mõistet lugeda liidu õiguse autonoomseks mõisteks, mille sisu pärineb ainult liidu õiguse allikatest.

43. Teiseks tuleb märkida, et ehkki termin „müüja“ esineb teisteski liidu õigusaktides¹⁵, on direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punktis c esitatud konkreetne määratlus olemas ainult selles direktiivis. Tegemist on seega ühtse mõistega, mida tuleb tõlgendada, lähtudes selle direktiivi eesmärkidest ja müüja konkreetsest funktsioonist selle direktiivi raames.¹⁶

13 — Kohtuotsus *Innoventif* (C-453/04, EU:C:2006:361, punkt 29) ja kohtumäärus *Koval'ský* (C-302/06, EU:C:2007:64, punkt 17 ja seal viidatud kohtupraktika).

14 — Vt eelkõige kohtuotsused *Seattle Genetics* (C-471/14, EU:C:2015:659, punkt 23) ja *Axa Belgium* (C-494/14, EU:C:2015:692, punkt 21 ja seal viidatud kohtupraktika).

15 — Vt eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. oktoobri 2004. aasta määruse (EÜ) nr 2006/2004 tarbijakaitseaduse jõustamise eest vastutavate siseriiklike asutuste vahelise koostöö kohta (tarbijakaitsealase koostöö määrus) (ELT L 364, lk 1) artikli 3 punkt h.

16 — Seevastu direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punktis a kasutatud mõiste „tarbija“ määratlus esineb teisteski liidu õigusaktides. Vt eelkõige nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288) artikli 2 punkt b ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 1997. aasta direktiivi 97/7/EÜ tarbijate kaitse kohta sidevahendi abil sõlmitud lepingute korral (EÜT L 144, lk 19; ELT eriväljaanne 15/03, lk 319) artikli 2 punkt 2. See viimane direktiiv tunnistati kehtetuks direktiiviga 2011/83.

44. Kolmandaks peab mõiste „müüja“ direktiivi 1999/44 tähenduses olema *objektiivne*, põhinedes teatavatel kontrollitavatel asjaoludel, mis tulenevad direktiivi artikli 1 lõike 2 punkti c sõnastusest („leping“, „tarbekauba“ müük, „majandus- või kutsetegevus“).

45. See mõiste on ka *funktsionaalne* ja *suhtest tulenev*, sest see tuleneb isiku funktsioonist konkreetses majandustehingus.¹⁷ Müüja „müüb“ tarbekauba müügilepinguga tarbijale. Järelikult ei ole nende isikute määratlus, keda direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punkt c hõlmab, staatiline, vaid sõltub nende staatusest teatavas lepingulises suhtes. Müüja funktsiooni tuleb mõista peamiselt selle tarbija seisukohast, keda selle direktiiviga kaitstakse.

B. Direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punkti c tõlgendus

1. Artikli 1 lõike 2 punkti c sõnasõnaline tõlgendus

46. Direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punkti c sõnastuse kohaselt hõlmab mõiste „müüja“:

„füüsilist või juriidilist isikut, kes müüb tarbekaupa lepingu alusel ja oma majandus- või kutsetegevuse käigus“.

47. Mõiste „müüja“ määratlus direktiivi 1999/44 tähenduses ei ole seega seotud mõistega „vahendaja“ ning direktiiv ei käsitle üldisemast vaatevinklist sõnaselgelt vahendaja vastutust tarbija ees.¹⁸ Vahendaja vastutuse küsimust ei tundu ka olevat arutatud selle direktiivi vastuvõtmisele eelnenud õigusloomemenetluse käigus,¹⁹ mille keskne teema on müüja ja tarbija suhe, kusjuures viimased on selles direktiivis käsitletavad põhilised õigussubjektid.

48. Asjaolu, et direktiivis 1999/44 ei ole mainitud vahendaja vastutust tarbija ees, on seda märkimisväärssem, et Euroopa Liidu seadusandja otsustas lisada vahendaja nende ettevõtjate hulka, kes on tarbija ees vastutavad, mitmes teises tarbijakaitsealases direktiivis²⁰.

49. Lisaks on terminit „vahendaja“ direktiivis 1999/44 kasutatud ainult seoses tema vastutusega lõppmüüja ees. Direktiivi artiklis 4 on sätestatud, et kui lõppmüüjale tekib tarbija ees vastutus tootja, sama lepinguahela eelmise müüja või „mõne muu vahendaja“ tegevusest või tegevusetusest tuleneva lepingule mittevastavuse tõttu, on lõppmüüjal õigus nõuda parandusmeetmeid isikult või isikutelt, kellel on vastutus lepinguahelas. Selles küsimuses on selle artikli teises osas täpsustatud, et vastutav isik või vastutavad isikud, kellelt müüja võib parandusmeetmeid nõuda, ning asjaomased meetmed ja nende kasutamise kord määratakse kindlaks siseriiklike õigusaktide alusel.²¹

17 — Samamoodi otsustas Euroopa Kohus, et mõiste „tarbija“ direktiivi 93/13 artikli 2 punkti b tähenduses on „objektiivne“ ja „[s]eda tuleb hinnata lähtuvalt funktsionaalsuse kriteeriumist, mis seisneb selle hindamises, kas kõnealune lepinguline suhe asub väljaspool kutsealast tegevust“ (kohtumäärus Tarcău, C-74/15, EU:C:2015:772, punkt 27). Vt ka kohtuotsus Costea (C-110/14, EU:C:2015:538, punkt 21) ja kohtujuristi ettepanek, Cruz Villalón, kohtuasi Costea (C-110/14, EU:C:2015:271, punkt 28). Vt ka mõiste „tarbija“ kohta Brüsselis 27. septembril 1968 allkirjastatud konventsiooni kohtualluvuse ning kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 1972, L 299, lk 32) artikli 13 tähenduses kohtuotsus Benincasa (C-269/95, EU:C:1997:337, punkt 16), milles Euroopa Kohus rõhutas „selle isiku staatust teatava lepingu puhul, võttes arvesse selle lepingu laadi ja eesmärki“.

18 — Vt ka roheline raamat ühenduse tarbijaõigustiku läbivaatamise kohta (KOM(2006) 744 (lõplik), punkt 4.2).

19 — Seevastu võimaluse üle lisada sätteid, mis käsitlevad tootja vastutust tarbija ees, on vaieldud. Vt eelkõige roheline raamat tarbekaupade garantii ja müügiärgsete teenuste kohta (KOM(93) 509 (lõplik)); Euroopa Parlamendi 6. mai 1994. aasta resolutsioon, mis käsitleb komisjoni rohelist raamatut tarbekaupade garantii ja müügiärgsete teenuste kohta (EÜT C 205, lk 562); Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 27. novembri 1996. aasta arvamus direktiivi ettepaneku kohta (punktid 1.4 ja 2.5, EÜT 1997, C 66, lk 5); Euroopa Parlamendi 10. märtsi 1998. aasta resolutsioon direktiivi ettepaneku kohta (muudatuseettepanekud 4, 5 ja 25, EÜT C 104, lk 30) ja komisjoni muudetud ettepanek (KOM(1998) 217 (lõplik), punkt 5).

20 — Vt käesoleva ettepaneku 8. joonealune märkus.

21 — Vt ka direktiivi 1999/44 põhjendus 9, milles on täpsustatud, et see direktiiv „ei mõjuta lepinguvabaduse põhimõtet müüja, tootja, eelmise müüja või ükskõik millise muu vahendaja vahel“. Samuti on Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määruse (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhte suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma I“) (ELT L 177, lk 6) artikli 1 lõike 2 punktis g rahvusvahelise eraõiguse kontekstis sätestatud, et „küsimus, kas esindaja võib võtta [...] kolmanda isiku ees kohustusi“, jäetakse selle määrase reguleerimisalast välja.

50. Eelneva põhjal pean – nagu ka Belgia, Saksamaa ja Austria valitsus ning komisjon – tõendatuks, et direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punktis c kasutatud mõiste „müüja“ ei hõlma eraisiku nimel ja arvel tegutsevat ettevõtjat, kes osaleb müügis tarbijale ilmselgelt sellena. Järelikult ei „müü“ niisugune ettevõtja „lepingu alusel“ tarbekaupa, vaid ainult osaleb eraisikutevahelises müügitehingus, mille suhtes seda direktiivi ei kohaldata.

51. Minu arvates ei välista see tõdemus iseenesest, et eraisiku nimel ja arvel tegutsevat ettevõtjat võib pidada olenevalt juhtumist müüjaks direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punkti c tähenduses, kui ta jätab tarbijaga suheldes endast mulje kui müüjast. Niisugusel juhul on ettevõtja tarbija seisukohast isik, „kes müüb“ tarbekaupa „lepingu alusel ja oma majandus- või kutsetegevuse käigus“. Veelgi enam, see olukord näib olevat võrreldav omaenda nimel tegutseva vahendaja olukorraga.²² Viimane on tavaliselt seotud lepinguga²³ ja seega tuleb teda pidada müüjaks direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punkti c tähenduses.

52. Mõiste „müüja“ üsna lai määratlus, mis on toodud direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punktis c, kõneleb selle kasuks, et selle direktiivi kohaldamisalasse jääb ka ettevõtja, kes jätab tarbijaga suheldes endast mulje kui müüjast.

53. Kerkib küsimus, kas niisugune tõlgendus on vastuolus direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punkti c täpse sõnastusega.

54. Põhikohtuasjas on sõnastuse võtmeelemendid minu arvates kohe väljendid „lepingu alusel“ ja „müüb tarbekaupa“, sest eelotsusetaotluse esitanud kohus peab tõendatuks, et töökoda Bietheres müüb tarbekaupa oma majandus- või kutsetegevuse käigus.²⁴

a) Väljend „lepingu alusel“

55. Ei direktiivi 1999/44 sõnastus ega ettevalmistavad materjalid²⁵ ei selgita väljendi „lepingu alusel“ täpset ulatust. Seega tuleb selle väljendi tähenduse kindlakstegemisel lähtuda selle tavatähendusest igapäevakeeles, võttes arvesse konteksti, milles seda kasutatakse, ja eesmärgi, mida taotletakse vastavate õigusnormidega.²⁶

56. Ma nõustun komisjoni analüüsiga, mille kohaselt eeldab väljend „lepingu alusel“ lepingu – ükskõik kas kirjaliku või suulise – olemasolu.

22 — Neid kahte olukorda on kõrvutatud ka uuringus „Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law, Draft Common Frame of Reference (DCFR)“, *op. cit.*, II raamat, 6. peatükk, punkt II-6:106: „When the representative, despite having authority, does an act in the representative's own name or otherwise in such a way as not to indicate to the third party an intention to affect the legal position of a principal, the act affects the legal position of the representative in relation to the third party as if done by the representative in a personal capacity“. Vt ka Genfis 17. veebruaril 1983 allkirjastatud esindamist kaupade rahvusvahelise müügi alal käsitleva konventsiooni artikli 13 lõige 1, mille kohaselt on õigusaktid siduvad ainult vahendajale ja kolmandale isikule, kui „a) kolmas ei teadnud ega pidanudki teadma vahendaja staatust või b) käsitletava juhtumi asjaoludest, eelkõige vahenduslepingust ilmneb, et vahendajal oli kavas võtta kohustusi ainult iseendale“.

23 — Vt käesoleva ettepaneku punkt 32.

24 — Võib tekkida küsimus, kas väljend „oma majandus- või kutsetegevuse käigus“ eeldab, et ettevõtja peab müüma tavaliselt konkreetset liiki tarbekaupa, mis on kõnesoleva müügi objekt. Mulle näib, et niisuguse tõlgendusega minnakse liiga kaugele. See ei välista siiski, et see asjaolu võib olla asjakohane selle hindamisel, kas vahendaja jättis tarbijaga suheldes endast mulje kui müüjast. Vt käesoleva ettepaneku punkt 86.

25 — Tegelikult ei olnud väljendit „lepingu alusel“ komisjoni esialgses 23. augusti 1996. aasta ettepanekus (ettepanek, mis käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi tarbekaupade müügi ja nendega seotud garantiide kohta, KOM(95) 520 (lõplik)), ega 1. aprilli 1998. aasta muudetud ettepanekus (muudetud ettepanek Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi tarbekaupade müügi ja nendega seotud garantiide kohta, KOM(98) 217 (lõplik)). Väljend lisati ilma selgituseta selle 24. septembri 1998. aasta ühise seisukoha (EÜ) nr 51/98 artikli 1 lõike 2 punkti c, mille nõukogu võttis vastu direktiivi 1999/44 silmas pidades (EÜT C 333, lk 46), ning Euroopa Parlament nõustus sellega oma 17. detsembri 1998. aasta otsuses nõukogu vastu võetud ühise seisukoha kohta (EÜT 1999, C 98, lk 226).

26 — Vt kohtuotsus Content Services (C-49/11, EU:C:2012:419, punkt 32).

57. Komisjon märgib selle väljendi kohta, et selle, kas oli olemas müügileping ja kui oli, siis missuguste lepinguosaliste vahel see sõlmiti, ning eelkõige selle, kas see sõlmiti tarbija ja müüja vahel direktiivi 1999/44 tähenduses, teeb kindlaks siseriiklik kohus.

58. Belgia, Saksamaa ja Austria valitsus väidavad, et üksnes isik, kes on müüjana lepinguosaline, vastutab müügilepingu kohaselt otseselt tarbija ees. Seega kerkib seoses mõistega „müüja“ direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punkti c tähenduses ainult küsimus, kes on tarbija lepingupartner.²⁷

59. Ma ei nõustu täielikult selle lähenemisega, mille kohaselt sõltub mõiste „müüja“ lepinguosaliste tuvastamisest.

60. Direktiivis 1999/44 määratletud müüja on enamikel juhtudel küll isik, kes kohustub lepinguga müüdava kauba tarnima. Direktiivi 1999/44 kohaldamisel tuleb minu arvates siiski eristada esiteks lepinguosaliste tuvastamist ja teiseks müüja direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punkti c tähenduses tuvastamist.

61. Selles küsimuses tuleb meenutada, et selle direktiiviga viidi läbi minimaalne ühtlustamine. Lepinguosalised tuvastatakse, lähtudes liikmesriikide üldnormidest, mida müügilepingute suhtes kohaldatakse ja mida ei ole selle direktiiviga ühtlustatud.²⁸

62. Minu arvates järeldub sellest, et lepinguosaliste tuvastamine siseriiklikust õigusest lähtudes ei saa olla direktiivi artikli 1 lõike 2 punktis c nõutava hinnangu puhul määrava tähtsusega. Seega saab mõiste „müüja“ kui liidu õiguse autonoomne mõiste oma sisu ainult liidu õiguse allikatest. Seda järeldust kinnitab direktiivi eesmärk, milleks on tagada liidus tarbijakaitse ühtlane minimaalne tase, ükskõik missugune on kauba müügi koht.²⁹

63. Järelikult ei eelda väljend „lepingu alusel“ iseenesest lepingu olemasolu ning väljapakutud tõlgendus, mille kohaselt tuleb eraisiku nimel ja arvel tegutsevat ettevõtjat pidada müüjaks direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punkti c tähenduses, kui ta jätab tarbijaga suheldes endast mulje kui müüjast, ei ole sellega vastuolus.

b) Väljend „müüb tarbekaupa“

64. Igapäevakeele tavatähenduses tähendab termin „müüma“, et üks isik, nimelt müüja annab kauba üle teisele isikule, nimelt ostjale tasu eest, mis kujutab endast kauba hinda.

65. Nagu rõhutab Belgia valitsus, ei ole direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punktis c ette nähtud, et müüja peab olema müüdava kauba omanik.³⁰

27 — Vt ka Reich, N., Micklitz, H. W., Rott, P., ja Tonner, K., *European Consumer Law*, 2e éd., Intersentia, lk 173, ning Bianca, M., ja Grundmann, S. (éd.), *EU Sales Directive, Commentary*, Intersentia, lk 114.

28 — Direktiivi ettepaneku seletuskirjas täpsustab komisjon, et direktiivis 1999/44 on jäetud kõrvale liikmesriikide üldnormid, mida müügilepingute suhtes kohaldatakse, näiteks need, mis käsitlevad lepingu tekkimist, nõusoleku puudumist jm. Komisjon rõhutab ka, et ettepanek hõlmab ainult väga piiratud osa küsimustest, mis seoses tarbekaupade müügiga kerkivad. Vt Euroopa Parlamendi ja nõukogu ettepanek direktiivi tarbekaupade müügi ja nendega seotud garantiide kohta (KOM(95) 520 (lõplik)) II punkti alapunkt d ja III punkti artikkel 7 (direktiivi 1999/44 praegune artikkel 8).

29 — Vt eelkõige direktiivi 1999/44 põhjendus 5. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee rõhutab oma 27. novembri 1996. aasta arvamuse komisjoni esitatud direktiivi 1999/44 ettepaneku kohta punktis 2.1 eesmärgi tagada tarbijale juhul, kui ta ostab teisest liikmesriigist toote, mis osutub defektseks, samasugune kaitse, mis oleks talle tagatud riigis, kus te elab.

30 — Ma ei nõustu aga täielikult Austria valitsuse arvamusel, et artikli 1 lõike 2 punkti c sõnastus ei eelda automaatselt, et toimub omandi üleminek. Minu arvates eeldab termin „müüja“ omandi üleminekut tarbijale. See ei välista – nagu Austria valitsus kinnitab – omandireservatsiooniga müügilepingut, vaid tähendab ainult, et leping puudutab asja omandi üleminekut tarbijale.

66. Et direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punkti c sõnastuses ja selle direktiivi ettevalmistavates materjalides ei ole selle kohta midagi märgitud, näib mulle ebaloogiline tõlgendada seda õigusnormi nii kitsalt, et müüja on ainult isik, kes on müüdava kauba omanik, ja seda seepärast, et omaenda nimel tegutsev vahendaja on tavaliselt seotud lepinguga,³¹ ehkki ta ei ole müüdava kauba omanik.

67. Meenutan ka, et direktiiv hõlmab ainult väga väikest osa liikmesriikide üldnormidest, mida müügilepingute suhtes kohaldatakse, ega mõjuta siseriiklikke omandit käsitlevaid õigusnorme.

68. Lisaks puudutab direktiiv 1999/44 peamiselt tarbekaupade garantiid ja vastutust lepingule mittevastavuse eest. Seda arvestades ei tundu mulle selle direktiiviga kaitstava tarbija seisukohast oluline, et kauba omanik ja müüja oleksid tingimata üks ja sama isik.

69. Teiste sõnadega ei pea asjaomane ettevõtja direktiivi 1999/44 raames müüja olemiseks tingimata olema kauba omanik.³² Ei ole seega vähimatki põhjust piirata mõistet „müüja“ nii, et see hõlmab ainult müüdava kauba omanikku.

2. Artikli 1 lõike 2 punkti c teleoloogiline tõlgendus

70. Direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punkti c teleoloogiline tõlgendus ainult kinnitab selle sätte sõnasõnalist tõlgendust, mille kohaselt võib eraisiku nimel ja arvel tegutsevat ettevõtjat pidada müüjaks selle õigusnormi tähenduses, kui ta jätab tarbijaga suheldes endast mulje kui müüjast.

71. Müüja esmane ülesanne direktiivi 1999/44 raames on tarnida tarbijale kaup, mis vastab müügilepingule, ja parandada või asendada see lepingule mittevastavuse korral.³³ Selleks on mõistega „müüja“ direktiivi artikli 1 lõike 2 punkti c tähenduses piiratud nende isikute ringi, kellelt tarbija saab kauba lepingule mittevastavuse korral parandusmeetmete võtmist nõuda.

72. Seega on lepingule mittevastavuse korral tarbijal mõistagi tarvis teada, kes on kauba müüja. Ka tarbija puhul, kes peab valima mitme müüja vahel, võib müüja teadmine olla määrava tähtsusega, sest tarbija hindab siis müüja kogemust, asjatundlikkust ja maksevõimet ning otsustab, kas viimane suudab täita oma kohustusi kauba lepingule mittevastavuse korral.

73. Kui ettevõtja tegutseb vahendajana eraisiku eest nagu käsitletaval juhul, avaldab see, kui tarbija ei tea, kes on müüja, veel kahjulikumat mõju, sest tarbija ei ole kursis oma õigusliku olukorra ja õiguskaitsevahenditega, mis on tema käsutuses. Kui müüja osutub eraisikuks, ei ole tarbijal näiteks direktiivi 1999/44 artikli 7 lõikes 1 nimetatud õigusi ja tal ei ole selle direktiiviga ette nähtud kaitset. Seega saab mittekutseline müüja vältida muu hulgas igasugust vastutust, mis puudutab müüdud kauba varjatud puudusi. See näide on veelgi kõnekam kasutatud sõiduki müügi kontekstis.

74. Sellest järeldub, et tarbija tõhus kaitse eeldab, et viimane peab teadma, et müüja on eraisik. Nagu kinnitab Belgia valitsus, võib seda teavet võrrelda „olulise teabega, mida keskmine tarbija antud olukorras vajab teadliku tehinguotsuse tegemiseks“, - teave, mida müüja peab tarbijale direktiivi 2005/29/EÜ³⁴ artikli 7 lõike 1 kohaselt andma.

31 — Vt käesoleva ettepaneku punkt 32.

32 — Ehkki ettevõtja, kes ei ole kauba omanik, et ole tavaliselt tõesti suuteline korraldama ilma omaniku nõusolekuta kauba parandamist või asendamist, nagu on nähtud ette direktiivi 1999/44 artikli 3 lõigetes 2 ja 3, annab selle direktiivi artikli 3 lõige 5 nõuetele mittevastavuse korral tarbijale sõnaselgelt õiguse nõuda hinna asjakohast alandamist või lepingu tühistamist, kui müüja ei ole kohaldanud parandusmeetmeid mõistliku aja jooksul – nõuded, mida niisugune ettevõtja suudab kindlasti täita.

33 — Vt direktiivi 1999/44 artikli 2 lõige 1 ja artikkel 3.

34 — Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiiv 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ (ELT L 149, lk 22). Direktiivi 2005/29 artikli 7 lõikes 4 on olulise teabe näidetena nimetatud „ettevõtja geograafilist aadressi ja isikut, näiteks tema ärinime, ja vajaduse korral selle ettevõtja geograafilist aadressi ja isikut, kelle huvides ta tegutseb“.

75. Seega on direktiivi 1999/44 kasuliku mõju tagamiseks minu arvates vaja järgida väljapakutud tõlgendust ja arvata selle artikli 1 lõike 2 punkti c kohaldamisalasse ka eraisiku nimel ja arvel tegutsev ettevõtja, kes jätab tarbijaga suheldes endast mulje kui müüjast. Niisugusel juhul on vahendaja teinud minu meelest „tagasivõtmatu valiku“ ega saa vältida kauba lepingule mittevastavuse korral vastutust nii, et saadab tarbija edasi eraisiku juurde, keda võib olla võimatu leida või kes võib olla isegi maksejõuetu.³⁵

76. Mulle näib, et väljapakutud tõlgendus on kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga, mille kohaselt põhineb liidu tarbijakaitsealaste direktiividega loodud kaitsesüsteem eeldusel, et tarbija on suhetes müüja või teenuseosutajaga nõrgemal läbirääkimispositsioonil ja tal on vähem teavet.³⁶

77. Kui tarbijale ei öeldud, et müüja on eraisik, on tarbijal ja vahendajal väga erineval hulgal teavet.³⁷ Seda erinevust saab korvata ainult vahendaja initsiatiivil: viimasel on tavaliselt lihtne seda olukorda parandada.³⁸ Lisaks tekitab olukorra, kus teavet on erineval hulgal, või vähemalt laseb sellel olukorral kesta sageli vahendaja. See kinnitab seisukohta, et müüja direktiivist 1999/44 tulenevat vastutust peab saama kohaldada ka niisuguse vahendaja suhtes, kes jätab tarbijaga suheldes endast mulje kui müüjast.

78. Vastupidine tõlgendus, mille kohaselt jääb vahendajana tegutsev ettevõtja direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punkti c kohaldamisalast igal juhul välja, kahjustaks Euroopa Liidu tarbijakaitset käsitlevate õigusnormidega taotletavat üldist eesmärki, mis on sätestatud ELTL artiklis 169 (varem EÜ artikkel 153) ja milleks on tagada kõrgetasemeline tarbijakaitse ja seeläbi tarbijate usaldus, mis on siseturul väga oluline.

C. Hindamine, mille siseriiklik kohus peab läbi viima

79. Siseriiklik kohus peab kõiki käsitletava juhtumi asjaolusid ja tõendeid arvesse võttes kontrollima,³⁹ kas ettevõtjat võib pidada müüjaks direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punkti c tähenduses, st kas ta jättis tarbijaga suheldes endast mulje kui kõnesoleva kauba müüjast.

80. Mulle tundub, et on vaja siiski esitada mõned üldist laadi kaalutlused siseriikliku kohtu hinnangu kohta.

35 — Vt analoogia alusel kohtuotsus Gruber (C-464/01, EU:C:2005:32, punktid 50 ja 51), mis puudutab niisuguse lepingu kvalifikatsiooni nagu „leping, mille isik on sõlminud oma majandustegevusest või kutsealast väljajääval eesmärgil“ Brüsselis 27. septembril 1968 allkirjastatud konventsiooni kohtualluvuse ning kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artikli 13 tähenduses. Kohtuasi puudutas vastupidist olukorda, sest tarbija tegutses ettevõtjana. Euroopa Kohus otsustas, et siseriiklik kohus peab juhul, kui toimus sisalduvatest objektivistest asjaoludest ei piisa, et tõendada õiguslikult piisavalt, et tehingul, mille jaoks kaheksa eesmärgiga leping sõlmiti, on majandus- või kutsetegevusega märkimisväärselt seotud eesmärk, „tegema kindlaks, et teine lepingupool ei saanud põhjendatult mitte teada, et tehingu eesmärk ei olnud seotud majandus- või kutsetegevusega, kuna väidetav tarbija oli tegelikkuses oma käitumisega jätnud tulevasele lepingupartnerile mulje, et ta tegutseb majandus- või kutsetegevuses“. Vt ka kohtujuristi ettepanek, Jacobs, kohtuasi Gruber (C-464/01, EU:C:2004:529, punkt 51).

36 — Vt direktiivi 1999/44 kohta kohtuotsus Faber (C-497/13, EU:C:2015:357, punkt 42) ning direktiivi 93/13 kohta kohtuotsused Bucura (C-348/14, EU:C:2015:447, punkt 52), Costea (C-110/14, EU:C:2015:538, punkt 18 ja seal viidatud kohtupraktika), BBVA (C-8/14, EU:C:2015:731, punkt 17 ja seal viidatud kohtupraktika) ja Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, punkt 48 ja seal viidatud kohtupraktika) ning kohtumäärus Tarcău (C-74/15, EU:C:2015:772, punkt 24).

37 — Vt samas tähenduses ka kohtujuristi ettepanek, Sharpston, kohtuasi Faber (C-497/13, EU:C:2014:2403, punkt 66), mis puudutab tarnitud kauba vastavust lepingule.

38 — Vt ka käesoleva ettepaneku 4. joonealuses märkuses viidatud komisjoni 8. oktoobri 2008. aasta direktiivi ettepaneku artikkel 7. Selle ettepaneku artikli 7 lõikes 1 soovitas komisjon kohustada vahendajat tarbijale enne lepingu sõlmimist teatama, et ta tegutseb teise tarbija nimel ja arvel ning et sõlmitavat lepingut tuleb pidada mitte tarbija ja ettevõtja vahel sõlmitavaks lepinguks, vaid kahe tarbija vaheliseks lepinguks ning sellena ei kuulu see direktiivi kohaldamisalasse. Lisaks loetakse artikli 7 lõike 2 kohaselt, et vahendaja, kes ei täida seda teavitamiskohustust, on sõlminud lepingu omaenese nimel. Ettepaneku artikkel 7 ei leidnud siiski poolehoidu. Vt eelkõige nõukogu 24. jaanuaril 2011 vastu võetud üldsuunis (2008/196 (COD)) ja Euroopa Parlamendi 24. märtsil 2011 vastu võetud muudatusettepanekud, millega komisjoni ettepanekut muudeti (ELT 2012, C 247E, lk 55).

39 — Vt selle kohta seoses mõistega „tarbija“ kohtuotsused Faber (C-497/13, EU:C:2015:357, punktid 38-48) ja Costea (C-110/14, EU:C:2015:538, punktid 22 ja 23) ning kohtumäärus Tarcău (C-74/15, EU:C:2015:772, punkt 28).

81. Esiteks tuleb meenutada eeldust, mille kohaselt ei hõlma direktiiv 1999/44 vahendaja vastutust tarbija ees.⁴⁰ Sellest järeldub minu arvates, et müüja suhtes kohaldatava vastutuse kohaldamine vahendaja suhtes selle direktiivi alusel peab jääma erandjuhtumiks.

82. Järelikult ei tohi vahendajat, kes viib ainult tarbija ja mittekutselise omaniku kokku, mingil juhul pidada müüjaks selle direktiivi tähenduses. Et kohaldada vahendaja suhtes niisugust vastutust, peab viimane olema vähemalt osalenud müügitehingus aktiivselt.

83. Selles küsimuses võib eelotsusetaotluse esitanud kohus arvesse võtta kõiki asjaolusid, mis seonduvad ettevõtja rolliga kõnesolevas müügitehingus, ja eelkõige asjaolu, et kaup pandi välja ettevõtja tegevuskohas.

84. Üldiselt sunnib see asjaolu minu arvates kindlalt eeldama, et tarbijal jäi mulje, et ettevõtja tegutseb müüjana. Sellises olukorras peab ettevõtja, kes soovib vältida direktiivist 1999/44 tulenevat vastutust, minu meelest tõendama, et lepingu sõlmimise hetkel teadis tarbija või pidi teadma, et müüja on eraisik. Märgin, et üldiselt on ettevõtjal lihtne tõendada, et tarbija teadis, et müüja ei ole ettevõtja. Piisab, kui ta tõendab, et ta ütles seda tarbijale, - mida on vahendajal vaieldamatult kõige kergem tõendada.

85. Ka võib eelotsusetaotluse esitanud kohus selle väljaselgitamisel, kas ettevõtja jättis tarbijaga suheldes endast mulje kui müüjast, arvesse võtta järgmisi asjaolusid:

- konkreetsed pingutused, mida ettevõtja müügi raames tegi;
- tarbija ja ettevõtja vahelise kirjavahetuse ulatus ja nendevaheline dialoog;
- asjaolu, et tarbija tasus kauba eest ettevõtjale, ning
- kulutused, mida ettevõtja seoses müügiga tegi, kui tarbija sai nendest teada.

86. Eelotsusetaotluse esitanud kohus võib ka välja selgitada, kas ettevõtja müüb tavaliselt seda konkreetset liiki tarbekaupa, mis on asjaomase müügi objektiks, ja võtta seda asjaolu arvesse.

87. Teiseks näib mulle ilmselt, et tarbijakaitse tõhususe põhimõtte järgimisel ei saa minna nii kaugele, et asjaomase tarbija täielik passiivsus korvatakse täielikult.⁴¹ Näiteks ei tohi vahendajat pidada müüjaks direktiivi 1999/44 tähenduses, kui siseriiklik kohus leiab, et keskmine tarbija, st piisavalt teadlik tähelepanelik ja arukas tarbija⁴² ei saanud müügilepingu sõlmimise hetkel õiguspäraselt mitte teada, et ettevõtja tegutseb ainult eraisiku vahendajana.⁴³ Selles küsimuses tuleb märkida, et kirjalik müügileping, milles on näidatud mittekutselise müüja nimi, on ilmne märk sellest, et see asjaolu oli tarbijale teada, tingimusel et see dokument anti tarbijale üle enne müügilepingu sõlmimist.

40 — Vt käesoleva ettepaneku punkt 50.

41 — Vt kohtuotsus Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, punkt 56 ja seal viidatud kohtupraktika).

42 — Vt kohtuotsus Bucura (C-348/14, EU:C:2015:447, punkt 56).

43 — Vt samas tähenduses kohtuotsus Gruber (C-464/01, EU:C:2005:32, punkt 51), mis puudutab niisuguse lepingu kvalifikatsiooni nagu „leping, mille isik on sõlminud oma majandustegevusest või kutsealast väljajääval eesmärgil“ Brüsselis 27. septembril 1968 allkirjastatud konventsiooni kohtualluvuse ning kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artikli 13 tähenduses.

D. Vahendaja tasu

88. Vahendaja osalemise eest saadava tasu küsimus on seotud mittekutselise omaniku ja vahendaja lepingulise suhtega, mis jääb tavaliselt väljapoole direktiivi 1999/44 kohaldamisala, v.a lõppmüüja õigus nõuda selle direktiivi artikli 4 alusel vahendajalt parandusmeetmete võtmist kauba lepingule mittevastavuse korral, mis on tingitud vahendaja teost või tegevusestest.⁴⁴

89. Tuleb ka märkida, et see, kas vahendaja saab oma osalemise eest tasu või mitte, ei tundu mulle tarbija seisukohast oluline. Tarbija tavaliselt ei teagi, kas vahendaja sai tasu või mitte.

90. Ma arvan seega nagu komisjon ja Austria valitsuski, et see, kas vahendaja saab oma osalemise eest tasu või mitte, ei ole selle artikli 1 lõike 2 punkti c kohaselt läbi viidava hindamise raames, mille eesmärk on teha kindlaks, kas ettevõtjat tuleb pidada müüjaks direktiivi tähenduses või mitte, oluline.⁴⁵

91. Esmapilgul võib see, kui vahendaja suhtes kohaldatakse müüja direktiivist 1999/44 tulenevaid kohustusi, ehkki ta ei saanud mingit tasu või sai äärmisel juhul väga tagasihoidlikku tasu, tunduda ebamõistlik.

92. Tuleb siiski meenutada, et lõplik majanduslik koormus ei jää tingimata vahendaja kanda. Vastupidi, müüdava kauba lepingule mittevastavuse korral – mille kulu kannab vahendaja kui müüja direktiivi 1999/44 tähenduses – võib vahendaja nõuda direktiivi 1999/44 artikli 4 alusel ja asjakohases siseriiklikus õiguses ette nähtud korras parandusmeetmete võtmist vastutava(te)lt isiku(te)lt, st tavaliselt mittekutseliselt omanikult.

93. Direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punkti c tõlgendus, mille ma soovitan valida, eeldab tõesti ainult seda, et vahendaja võtab enda kanda mittekutselise omaniku maksejõuetuse riski – mis on tarbijale siiski väga oluline aspekt. Mulle näib, et see tulemus ei ole kaugeltki ebamõistlik, arvestades et vahendaja võib kergesti selle riski kõrvaldada, öeldes tarbijale, kes on mittekutseline müüja, ja lisades osalemise eest kindlaks määratavale tasule riskipremia.

VI. Ettepanek

94. Eeltoodut arvestades teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Cour d'appel de Liège'i (Liège'i apellatsioonikohus) esitatud eelotsuse küsimusele järgmiselt:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. mai 1999. aasta direktiivi 1999/44/EÜ tarbekaupade müügi ja nendega seotud garantiide teatavate aspektide kohta artikli 1 lõike 2 punkti c tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab eraisiku nimel ja arvel tegutsevat ettevõtjat, ükskõik kas ta saab oma osalemise eest tasu või mitte, kui vahendaja jätab tarbijaga suheldes endast mulje kui müüjast.

44 — Vt käesoleva ettepaneku punkt 12.

45 — Saksamaa valitsus väidab, et asjaolu, et ettevõtja saab omanikult oma osalemise eest tasu, võib olla märk sellest, et ta müüb kauba mitte enda, vaid omaniku nimel, tingimusel et tarbija on sellest tasust teadlik. Ehkki ma olen sellega küll nõus, tekib mul siiski küsimus, kas konkreetselt on niisugune olukord võimalik, sest tarbija on lepingulisest suhtest müüja ja vahendaja vahel harva teadlik.